

BP ANDRZEJ F. DZIUBA

Łowicz

Posiedzenie plenarne przed 53. Międzynarodowym Kongresem Eucharystycznym – Quito 2024

Początki Międzynarodowych Kongresów Eucharystycznych datuje się na 29–30 czerwca 1881 r. w Lille we Francji. Niezwykle interesujące są późniejsze dzieje, rozwój, przemiany i dynamika trwania. Warto przypominać, że 46. Międzynarodowy Kongres Eucharystyczny miał miejsce we Wrocławiu w dniach 25 maja – 1 czerwca 1997 r. i to z udziałem papieża Jana Pawła II.

Ostatecznie papież Franciszek, po konsultacjach, zaakceptował termin 53. Międzynarodowego Kongresu Eucharystycznego w Quito w Ekwadorze w dni od 8 do 15 września 2024 r. Jego hasłem są słowa: „Braterstwo, aby uzdrowić świat. «Wszyscy braćmi jesteście» (Mt 23,8)”. Głównym motywem jego zwołania jest 150. rocznica poświęcenia Ekwadoru Najświętszemu Sercu Pana Jezusa. Kongres ma m.in. posłużyć ukazaniu znaczenia Eucharystii dla ewangelizacji i odnowy wiary w Ameryce Łacińskiej. Zgodnie z dość długą tradycją w dniach 4–6 września 2024 r. Kongres poprzedzi symposium teologiczne poświęcone Eucharystii, organizowane przez Wydział Teologiczny Papieskiego Uniwersytetu Katolickiego Ekwadoru w Quito.

I

W dniach 12–14 września 2023 r. odbyło się w Quito w Ekwadorze posiedzenie plenarne Papieskiego Komitetu Międzynarodowych Kongresów Eucharystycznych, które przewiduje statut Papieskiego Komitetu w cyklu pięcioletnim, gromadząc delegatów krajowych. Obrady odbywały się w *Centro de Formación Social „Bethania”* w Valle de los Chillos. W obradach wzięli udział przedstawiciele pię-

ciu kontynentów, gromadząc delegatów z 34 krajów, m.in. Papui Nowej Gwinei, Lesotho, Nowej Zelandii, Peru, Tajwanu, Chile, Irlandii, USA, Filipin. Oczywiście w obradach uczestniczyli także członkowie Papieskiego Komitetu i komitetu lokalnego z Quito. W sumie był jeden kardynał (z Filipin), 23 biskupów, opat, 8 księży oraz świeccy i kilkunastu zaproszonych gości.

W dniach poprzedzających miały miejsce różne wydarzenia związane z przygotowaniem do Kongresu. 8 września 2023 r. w *Collegio Spellman* proboszczowie, jedna osoba świecka i przedstawiciel życia konsekrowanego uczestniczyli w prezentacji dokumentu podstawowego: „Braterstwo dla uzdrowienia świata. «Wszyscy braćmi jesteście» (Mt 23,8)”. Prezentacji dokonał abp Alfredo José Espinoza Mateus SDB, arcybiskup Quito i prymas Ekwadoru, wraz z lokalną Komisją Teologiczną, która przygotowała dokument. Było to ważne spotkanie, które bezpośrednio przygotowuje organizacyjnie oraz teologicznie do wrześniowego Kongresu.

Na miejsce delegaci z Europy przybyli 10 września 2023 r. Na lotnisku *Mariscal Sucre* w Quito powitani zostali przez przedstawicieli służby lotniska oraz organizatorów, m.in. o. Michała Paga OFMConv – przełożonego tutejszej Polskiej Delegatury Braci Mniejszych Konwentualnych i długoletniego misjonarza w Ekwadorze. Następnie udano się do *Centro de Formación Social „Bethania”*. O godz. 17.00 przewodniczyłem Mszy św. w języku włoskim z homilią w tzw. małej kaplicy. Podczas kolacji odbyło się pierwsze spotkanie, m.in. z abp. A. J. Espinozą Mateusem, Prymasem Ekwadoru, o. Corrado Maggionim i o. Vittore Boccardim z Papieskiego Komitetu z Rzymu oraz z przybywającymi na posiedzenie delegatami.

11 września 2023 r. w godzinach przedpołudniowych uczestnicy zebrania plenarnego zwiedzali historyczne centrum Quito, począwszy od monumentalnego *Plaza de Santo Domingo* z fasadą *Convento de Santo Domingo* wraz z kościołem, a w nim wiele historycznych miejsc i pomieszczeń, główny kościół zakonny oraz liczne obrazy św. Jacka, który tutaj cieszy się dużym kultem, zresztą w całym Ekwadorze. Z dachów *Convento* rozpościera się wspaniały widok m.in. na katedrę, klasztor Karmelitanek i bazylikę, a w oddali dostrzec można wulkany, m.in. Pichincha. Odwiedzono też m.in. biblioteka Ignacjo de Luezado (sale, refektarz i dwa monumentalne wirydarze – obecnie szkoły).

Dalej spacer wiódł m.in. do *Calle del Hospital*, *Puerta de la Reina*, *Calle Gracia Moreno* i *Hospital San Juan de Dios* (dziś *Museo de la Ciudad*), ukazując historyczne i kulturowe, a w tym religijne dzieje Quito i Ekwadoru. Przy dwóch ogromnych patio natrafiliśmy na spotkanie o charakterze folklorystycznym: muzyka, tańce, stroje i stragany. Kolejnym punktem spaceru turystycznego było *Mu-*

seo del Carmen Alto. Tutaj obok nadal czynnego klasztoru Karmelitanek Bosych część pomieszczeń zakonnych oraz krużganki zostały przeznaczone na ogólnodostępne muzeum.

W porze popołudniowej był czas na bliższe zapoznanie się z całym kompleksem *Centro* oraz jego parkowym otoczeniem. Tutaj znajduje się także część Wyższego Seminarium Duchownego Archidiecezji Quito. O godz. 18.00 w tzw. dużym kościele miała miejsce Msza św., której przewodniczył i wygłosił homilię urodzony w Argentynie i posługujący dziś w Japonii bp Mario Michiaki Yamanouchi SDB. Po kolacji były spotkania i rozmowy z delegatami oraz o. C. Maggionim, nowym przewodniczącym Papieskiego Komitetu; wstępne zapoznano się z programem całej sesji plenarnej i jego logistyką.

II

Spotkanie rozpoczęło się 12 września w tzw. dużym kościele od wspólnego odśpiewania Jutrzni w języku hiszpańskim pod przewodnictwem o. C. Maggioniego, z homilią w języku włoskim. Same obrady rozpoczęły się od pozdrowień o. Maggioniego i abp. A. J. Espinozy Mateusa, który odczytał tekst z refleksjami wokół Kongresu. Z kolei nastąpiła autoprezentacja wszystkich uczestników, która zawsze jest cennym elementem wzajemnego poznania i tworzenia więzi. Było to także okazja do zaprezentowania niektórych kongresów krajowych (Włochy – Matera, Brazylia – Recife, Demokratyczna Republika Konga – Lubumbashi) oraz planowanych (Meksyk, Sudan Południowy, Portugalia, USA, Tajwan, Rwanda). Omówiony został także poprzedni kongres w Budapeszcie, jego organizacja, przebieg i widoczne już owoce w duchowości Węgier.

Następnie, w godzinach przedpołudniowych, po oficjalnych komunikatach i informacjach logistycznych, o. C. Maggioni omówił charakterystykę, krótką historię kongresów oraz pewne uwagi odnoszące się do najbliższego w Quito, wskazując m.in. na kwestie synodalności oraz odniesień społecznych, które są tak wrażliwe w Ameryce Łacińskiej. Z kolei o. V. Boccardi podjął refleksje nad rolą i zadaniami kongresowymi, zwłaszcza w Kościołach lokalnych i krajowych, w kontekście zadań delegatów krajowych. To zwłaszcza zadania animacyjne wokół ożywienia duchowości eucharystycznej oraz posługi duszpasterskiej inspirowanej i mającej fundament w Eucharystii. Ważny jest kult poza Eucharystią, np. adoracja. Wracła ciągle zachęta i myśl o organizowaniu kongresów krajowych i regionalnych czy nawet diecezjalnych lub metropolitalnych. Padały pytania o udział delegatów krajowych w Międzynarodowym Kongresie Quito

2024. Zabierałem kilka razy głos w debacie plenarnej, zwłaszcza w kontekście kongresów.

W godzinach popołudniowych uczestnicy posiedzenia plenarnego zwiedzali dalsze części historycznego centrum Quito, połączone z interesującym spacerem po Starym Mieście.

W godzinach wieczornych delegaci sprawowali Eucharystię w *Basílica del Voto Nacional* pod przewodnictwem arcybiskupa Quito, który także wygłosił homilię w języku hiszpańskim, z okazji 150. rocznicy oddania Ekwadoru Najświętszemu Sercu Pana Jezusa. Było to bardzo duże zgromadzenie liturgiczne. Na zakończenie Mszy św. specjalny Ewangeliarz Kongresowy, pobłogosławiony przez papieża Franciszka 24 maja 2023 r., pielgrzymujący symbol 53. Kongresu, został przekazany bp. Carlosowi W. Yépez Naranjo z Tulcán wraz z delegacją diecezjan, duchowieństwa i świeckich. Pierwszy dzień zakończyła uroczysta kolacja wydana przez Konferencję Episkopatu Ekwadoru w krużgankach bazyliki klasztoru Ojców Oblatów. Podczas jej trwania burmistrz Quito Pablo Muñoz przekazał o. C. Maggioniemu klucze do miasta, a wszyscy delegaci krajowi otrzymali specjalne dyplomy „Honorowych Gości” (rodzaj honorowego obywatelstwa).

III

13 września spotkanie rozpoczęło się od Mszy św. sprawowanej pod przewodnictwem abp. Luisa Gerardo Cabrera Herrery OFM, przewodniczącego Konferencji Episkopatu Ekwadoru, w kaplicy *Centro de Formación Social „Berthania”* (tzw. duży kościół), który też wygłosił homilię w języku hiszpańskim. Po śniadaniu podjęto obrady od odmówienia specjalnej Modlitwy Kongresowej i pozdrowienia Arcybiskupa Przewodniczącego, w którym skoncentrował się jeszcze raz na myślach zaczerpniętych z dokumentu podstawowego na 53. Kongres Eucharystyczny. Była to jeszcze jedna interpretacja niektórych jego treści duszpasterskich. Można było odczuć dużą identyfikację z tymi treściami.

Z kolei Arcybiskup Prymas przedstawił swoich najbliższych współpracowników, zwłaszcza odpowiedzialnych za przygotowanie podstawowych materiałów teologicznych i duszpasterskich związanych z Międzynarodowym Kongresem Quito 2024. Biskup pomocniczy archidiecezji Quito David I. De la Torre Altamirano SSCC, przewodniczący Komisji Teologicznej Kongresu, która przygotowała dokument podstawowy, scharakteryzował podstawowe elementy lektury proponowanego tekstu. Podkreślał, iż to nie jest dokument ściśle teologiczny, ale bardziej duszpasterski, motywowany główną tematyką Kongresu, wyrażo-

ną zwłaszcza w motto. Jego zadaniem jest inspirowanie duchowości i pobożności eucharystycznej. Z kolei poszczególni członkowie Komisji, w liczbie pięciu, wszyscy młodzi księża, zreferowali i praktycznie omówili treści poszczególnych rozdziałów. Było to dobre przybliżenie dokumentu zwłaszcza w kontekście rzeczywistości Ekwadoru – tak kościelnej, jak i kulturowej oraz społecznej i politycznej. Te bowiem treści są żywo obecne i wpływają na wiele praktycznych propozycji duszpasterskich. Ten etap prezentacji podsumował o. C. Maggioni, otwierając jednocześnie debatę.

Faktycznie przedłożenia te wywołały dużą i burzliwą dyskusję oraz dziele nie się, w których także brałem kilkakrotnie czynny udział. Dyskusje dotyczyły m.in. udziału różnych Kościołów czy wspólnot wyznaniowych, które byłyby reprezentowane przez poszczególnych delegatów, obecności świadectw męczenników z innych kontynentów (osobiście miałem na myśli np. rodzinę Ulmów). Wskazywano na podstawowe źródła inspiracyjne dokumentu (m.in. Biblia, Magisterium papieża oraz Kościoły lokalne). Zwrócono uwagę na przekład dokumentu na języki obce, co może napotkać na trudności m.in. z racji lokalnych treści czy opinii typowych dla Ekwadoru. Zadeklarowałem, podobnie jak to miało już w przeszłości, przekład na język polski. Całość debaty podsumował i wyraził wdzięczność za uwagi oraz dopowiedzenia Prymas Ekwadoru. Można było odczuć, że niektóre uwagi były dla nich odkrywaniem innych oblicz tego samego Kościoła Jezusa Chrystusa.

Po przerwie ks. Juan Carlos Garzón, sekretarz Kongresu, szeroko omówił dotychczasowe prace związane z przygotowaniem do Kongresu. Ukazał ich historię i szczegółowe działania na różnych etapach organizacyjnych i w różnych płaszczyznach, np. kwestię gromadzenia środków finansowych m.in. poprzez specjalne wydanie Katechizmu. Omówił szczegółowo modlitwę, logo, hasło i hymn Kongresu. W pracy przygotowawczej w Ekwadorze ważnym jest uwzględnienie specyfiki poszczególnych regionów, a są one bardzo zróżnicowane, także w tradycjach religijnych i liturgicznych. Często wchodził z dopowiedzeniami abp Espinoza Mateus. Wziąłem udział w dyskusji na temat finansowania Kongresu w kontekście lokalnego prawa.

Z kolei bp D. De la Torre przedstawił program sympozjum teologicznego planowanego w dniach 4–7 września 2024 r. na Papieskim Uniwersytecie Katolickim Ekwadoru w Quito. Wskazano na tematykę, która ma być poddana szerokiej analizie badawczej, nie tylko teologicznej, ale z otwartością i na inne dyscypliny świeckie idea braterstwa. Zwłaszcza „braterstwo”, które jest w tytule dokumentu, winno być przeanalizowane z różnych perspektyw oraz z użyciem różnych narzędzi metodologicznych. Omawiana będzie pobożność, wspólnota, synodalność.

Dyskusja wykazała, iż organizatorzy mają jeszcze wiele do zrobienia i obecnie poszukują tak szczegółowej tematyki, jak i prelegentów, choć jednocześnie są bardzo otwarci na pomoc i sugestie. Chcą zabiegać o referaty ze wszystkich kontynentów, jednak z naciskiem na Amerykę Łacińską. Czy jednak będzie odwaga szerokiego otwarcia?

W godzinach popołudniowych uczestnicy zebrania plenarnego udali się do *Mitad de Mundo*. Droga wiodła przez zróżnicowanie pod względem architektonicznym i krajobrazowym dzielnice Quito, wokół okalających miasto wulkanów. Widać było zróżnicowanie budowle sakralne – od okazałych po bardzo proste kaplice po stojący w oddali kościół *de San Antonio de Mitad del Mundo*. W kompleksie turystycznym *Ciudad Mitad del Mundo* uczestników powitały lokalne władze samorządowe (przemówienie burmistrza) oraz folklorystyczna grupa taneczną *Tuyana Kuysay*, która wykonała tradycyjne tańce ekwadorskie, charakterystyczne dla z tego regionu. Od miejscowego duszpasterza wszyscy uczestnicy otrzymali w darze tradycyjne poncho ekwadorskie, co zostało uwiecznione na pamiątkowej fotografii.

Z kolei uczestnicy obrad roboczych udali się do *Centro de Convenciones Metropolitano de Quito*. To ważne miejsce organizacyjne dla wielu zasadniczych wydarzeń miejskich oraz państwowych, a tym razem dla planowanego Kongresu. Zapoznaliśmy się z poszczególnymi obiektami oraz ich planowanym przeznaczeniem na poszczególne wydarzenia. Także lustrowaliśmy miejsce *Statio Orbis Quito 2024*, którym będzie główna płyta dawnego lotniska. Tutaj organizatorzy mają już doświadczenie z wcześniejszych spotkań papieskich, m.in. z udziałem Franciszka.

Na zakończenie dnia archidiecezja Quito w *Centro de Convenciones* wydała uroczystą kolację dla zebrania plenarnego oraz gości, poprzedzoną występem światowej sławy *Ballet Folclórico Nacional del Ecuador „Jacchigua”*. Dało to okazję uczestniczenia w tańcach powiązanych z tradycyjną muzyką, śpiewami, strojami oraz choreografią. Tradycja ta związana jest ze świętami i pracą, radością i smutkiem tutejszego ludu, obecnie często włączona w katolickie celebracje liturgiczne.

IV

14 września rozpoczął się od Mszy św. w dużym kościele pod przewodnictwem kard. José Fuerte Advincula, arcybiskupa Manili, który także wygłosił homilię w języku angielskim. Po śniadaniu zostały podjęte obrady w sali posiedzeń Konferencji Episkopatu Ekwadoru. Najpierw odmówiono modlitwę w intencji

Kongresu, po której wystąpił o. C. Maggino w sprawie tłumaczeń dokumentu podstawowego. Dalsze obrady, z powodu jego niedyspozycji, prowadził Prymas Ekwadoru. Z kolei obszerne przedłożenie pt. *Sytuacja polityczna, ekonomiczna i społeczna* przedstawił Juan Carlos Holguín, do niedawna minister spraw zagranicznych Ekwadoru oraz Kanclerz Republiki Ekwadoru. Przywołał liczne, trudne informacje, aby zobrazować prawdziwy obraz współczesnego Ekwadoru, zwłaszcza ze wskazaniem na tematykę, jaką zakomunikował w tytule referatu. Raczej obraz jest bardzo mało optymistyczny, wręcz pesymistyczny, zwłaszcza w płaszczyźnie sanitarnej (m.in. COVID), ekonomicznej i moralnej (narkotyki, korupcja). Państwo zawiodło na bardzo wielu płaszczyznach życia społecznego, a jednocześnie winno podjąć wszystkie oczekiwania społeczne, np. troskę o zdrowie, ale, niestety, współcześnie aktualne możliwości są bardzo ograniczone. Dużo uwagi poświęcił problematyce handlu oraz mafii narkotycznej, korupcji, rozkładzie służby zdrowia i dylematach ideologicznych polityki. Mimo że kraj ma duży potencjał i możliwości, to jednak strukturalnie jest zniszczony. Padały pytania o miejsce Kościoła w tym procesie naprawczym. W przerwie rozmawiałem o tym z J. C. Holguinem, przywołując polskie doświadczenia. Trzeba przyznać, że miał pewną wiedzę w tym zakresie.

Po przerwie w kolejnym przedłożeniu ks. Juan Carlos Garzón, sekretarz Kongresu, przedstawił obszernie jego szczegółowy program, zwłaszcza codzienne wydarzenia, które będą miały miejsce w *Centro de Convenciones*, które może zgromadzić ok. 6 tys. uczestników. Każdy dzień będzie poświęcony pogłębieniu jednego z tematów z dokumentu podstawowego. Popołudniowe duże konferencje będą kontynuowane dwoma świadectwami dla wszystkich zgromadzonych. Każdego dnia ten blok zamknie południowa Eucharystia z homilią. Natomiast po południu w czterech bardziej kameralnych miejscach zostaną zaproponowane cztery konwersacje wokół zróżnicowanej tematyki, zwłaszcza z ukierunkowaniem na dialog i synodalność, przebaczenie i pokój, braterstwo i dyskusje. Wobec tych planów nie ma jeszcze szczegółowych decyzji tematycznych i personalnych. Kwestie te wywołały dyskusję, w której także brałem czynny udział. Pytałem m.in. o udział przedstawicieli religii i kultów prekolumbijskich. Jednak w Ekwadorze *de facto* niemal wszystkie wspólnoty religijne, także współczesne, są zazwyczaj prywatnymi inicjatywami. Nie ma zatem czynników koordynujących czy centralizujących. Przy tej okazji ukazane zostało zjawisko tzw. „fałszywych księży”, którzy oferują swoje usługi religijne, zwłaszcza pogrzeby i inne celebracje.

Z kolei Veronica Sevilla, odpowiedzialna za logistykę, ukazała poszczególne miejsca przewidziane na różne wydarzenia kongresowe, formy udziału, hotele, re-

jestracje udziału, zgłaszanie i zaangażowanie wolontariuszy. Natomiast o. Livingston Olivares, przewodniczący komisji ds. komunikacji, ukazał działanie strony web Kongresu oraz instalacje i kompatybilność innych mediów. Wreszcie José Rivera Costales, dyrektor agencji komunikacji i marketingu *Tikinauta*, zaprezentował oficjalne społeczne network Kongresu, zapowiadając dalsze możliwości środków mobilnych. Te uwagi stanowiły ważny element dla współczesnego przekazu Kongresu i jego orędzia. Te nowe narzędzia dziś wymagają jeszcze większej uwagi i twórczego wykorzystania. Ks. J. C. Gorzón wszystkim uczestnikom ofiarował książkę- komentarz do encykliki Jana Pawła II *Ecclesia de Eucharistia*, która jest wydaniem jego doktoratu.

Po przerwie słowa podziękowania dla organizatorów za przyjęcie i organizację oraz przyjazną atmosferę w imieniu uczestników posiedzenia plenarnego skierował bp Jaime Cristóbal Abril González z Kolumbii, wskazując na gościnność oraz wielką otwartość serca wszystkich zaangażowanych duchownych i świeckich. Natomiast w imieniu lokalnego Komitetu, dziękując uczestnikom, a zwłaszcza delegatom krajowym, głos zabrał abp Alfredo José Espinoza Mateus. Na tym zakończyły się obrady Papieskiego Komitetu Międzynarodowych Kongresów Eucharystycznych Quito 2024, choć samo posiedzenie plenarne trwało nadal.

W godzinach popołudniowych delegaci udali się z pielgrzymką na wzgórze z monumentalną statua *Panecillo*, dedykowaną Matce Bożej Niepokalanej, Dziewicy Apokalipsy.

Wracając, zorganizowano przejazd przez Stare Miasto, gdzie znajduje się wiele kościołów, klasztorów, pałaców oraz ulic i uliczek z uroczymi galeriami aż do Plaza Mayor de Quito oraz serce stolicy z wspaniałą atmosferą, pięknymi palmami i bujną roślinnością tego górskiego obszaru geograficznego Ekwadoru. Zwrócono uwagę na stojące wokół placu monumentalne budowle: katedrę, pałac prezydencki, pałac arcybiskupi i ratusz (w zupełnie nowym stylu).

Dzień zakończyła uroczysta kolacja wydana przez kurię arcybiskupią.

V

Dzień 15 września rozpoczęła Msza św., ze wspomnienia Matki Bożej Bolesnej, w dużym kościele pod przewodnictwem i z homilią w języku angielskim biskupa pomocniczego Richarda Umbersa z Sydney. Liczne rozmowy z uczestnikami i organizatorami Posiedzenia Plenarnego oraz ostatni wspólny obiad przed wyjazdem na Lotnisko Międzynarodowe „Mariscal Sucre” w Quito. Odjeżdżamy grupą kilku biskupów afrykańskich i europejskich.

Posiedzenie Plenarne Papieskiego Komitetu Międzynarodowych Kongresów Eucharystycznych jest najważniejszym spotkaniem tego gremium w ramach jego prac statutowych. To bezpośrednio zapoznanie się ze stanem przygotowań do 53. Kongresu Quito 2024. Doświadczenie pokazało, że wydarzenie o tak znaczącym, światowym charakterze jest niezwykle mobilizujące. Buduje gotowość do szerokiej współpracy tak czynników kościelnych, jak i samorządowych, a nawet państwowych, na najwyższym szczeblu. Zapewne wydarzenie to postrzegane jest także jako promocja Quito i Ekwadoru. Zatem specyfika kulturowa, polityczna i kościelna Ekwadoru zdaje się dawać tutaj pozytywne prognozy wobec perspektywy nadchodzącego 53. Międzynarodowego Kongresu Eucharystycznego Quito 2024.